

Sp. 121. Tillaga til þingsályktunar [118. mál]

um alþjóðlega ráðstefnu um afvopnun á Norður-Atlantshafi.

Flm.: Guðmundur G. Þórarinnsson, Halldór Ásgrímsson, Haraldur Ólafsson,
Guðmundur Bjarnason, Páll Pétursson, Jón Sveinsson,
Þórarinn Sigurjónsson, Jón Helgason, Ingólfur Guðnason.

Alþingi ályktar að fela ríkistjórninni að beita sér fyrir því, að haldin verði alþjóðleg ráðstefna hér á landi um afvopnun á Norður-Atlantshafi.

Tilgangur ráðstefnunnar verði að kynna viðhorf Íslendinga til hins geigvænlega kjarn-

orkuvígbúnaðar, sem nú fer fram í hafinu í kringum Ísland, og þá afstöðu Íslendinga að þeir telja tilveru þjóðar sinnar ógnað með þeirri stefnu sem þessi mál hafa verið og eru að taka.

Á ráðstefnunni verði ítarlega kynnt þau sjónarmið Íslendinga, að þeir geti með engu móti unað þeirri þróun mála, að kjarnorkuveldin freisti þess að tryggja eigin hag með því að fjölga kaþátum búnum kjarnorkuvopnum í hafinu við Ísland.

Til ráðstefnunnar verði boðaðir fulltrúar þeirra þjóða, sem ráða yfir kjarorkuvopnum og þeirra ríkja, sem liggja að Norður-Atlantshafi, auk fulltrúa evrópsku friðarhreyfinganna.

Greinargerð.

Vígbúnaðarkapphlaup risaveldanna virðist vera að taka nýja stefnu. Risavaxnar áætlanir um aukningu kjarnorkuvopna og ný kjarnorkuvopnakerfi eru bæði til umræðu og á ákvarðanastigi. Þar er meðal annars um að ræða ný eldflaugakerfi búin kjarnaoddum í Evrópu báðum megin járntjalds, smíði nifteindasprengju og nýjar eldflaugar, búnar kjarnaoddum, sem fljúga heimsálfa á milli og hitta mark sitt með ótrúlegri nákvæmni. Umræður snúast einnig um hugsanlega hernaðarlega notkun geimsins.

Þessi þróun mála hefur vakið fólk um allan heim til umhugsunar um þá hættu, sem mannkyninu stafar af helvopnum kjarnorkunnar.

Víða um lönd hafa verið settar á stofn friðarhreyfingar og á Norðurlöndum snýst umræðan um kjarnorkuvopnalaust svæði.

Í Bandaríkjunum hafa sum ríkin snúist öndverð gegn staðsetningu nýrra kjarnorkuvopna á sínu landi. Ástæðan er ekki hvað síst sú, að vopnin eru sjálf skotmörk í kjarnorkustríði.

Í Bandaríkjunum virðast þær raddir verða æ sterkari, að styrkja verði varnir ríkisins með því að fjölga kaþátum búnum kjarnorkuvopnum. Með því móti einu sé unnt að loka þeim „glugga“, sem opin er fyrir kjarnorkuárás frá Sovétríkjunum.

Ákvörðun í þessa átt mun leiða til fjölgunar kaþáta búinna kjarnorkuvopnum í hafinu við Ísland.

Talið er að í hafinu við Ísland sé gífurlegur fjöldi sovéskra kaþáta búinn kjarnorkuvopnum.

Strand sovéska kaþátsins við Svíþjóð, þar sem kjarnorkuvopn voru um borð í 30 ára gömlum kaþát, hefur vakið menn til umhugsunar um að sennilega erum við umkringd kjarnorkuvopnum í miklu ríkara mæli en menn óraði fyrir.

Sumir talsmenn kjarnorkuvopnalauss svæðis á Norðurlöndum benda á að vel megi gera þetta svæði kjarnorkuvopnalaust, en auka þá varnir með kjarnorkuvopnuðum kaþátum í Atlantshafi, væntanlega við Ísland.

Ýmsir áhrifamenn í Evrópu reyna nú að koma í veg fyrir að sett verði upp ný eldflaugakerfi í Evrópulöndum, en benda á þann möguleika að auka þess í stað varnir með kjarnorkuvopnuðum kaþátum í Atlantshafi, væntanlega við Ísland.

Öll þessi þróun mála bendir til að á næstu árum muni kjarnorkuvígbúnaðurinn aukast í hafinu við Ísland, og hugsanlegt er að meginþunginn verði lagður einmitt á svæðið í Norður-Atlantshafi.

Orsök þessa er ekki hvað síst sú, að löndin vilja ekki staðsetja þessi vopn hjá sér.

Íslendingar hljóta að mótmæla þessari þróun mála.

Staðsetning kjarnorkuvopna í hafinu við Ísland ógnar tilvist þjóðarinnar, að ekki sé talað um að meginþungi kjarnorkuvígbúnaðarkapphlaupsins færast yfir í hafið hér við land.

Fyrir nokkrum árum vakti Þórarinn Þórarinsson ritstjóri Tímans máls á því, að Íslendingar ættu að boða til ráðstefnu um afvopnun á Norður-Atlantshafi. Þörfin fyrir umræðu um friðlýsingu Norður-Atlantshafsins verður æ brýnni. Hafi Íslendingar ekki frumkvæði í því efni munu tæpast aðrir gera það eins og málum er háttað.

Íslendingar eiga að leita samvinnu við þau ríki, sem land eiga að Norður-Atlantshafi, um slíka ráðstefnu.

Þeir, sem að þessari þingsályktunartillögu standa, eru ekki þeirrar skoðunar, að ráðstefna um þessi mál muni leiða til neins skjótfengins árangurs. Í því sambandi má líta til annarra afvopunarviðræðna.

Hins vegar er kjarnorkuvígbúnaðurinn orðinn slíkur að hann er ekkert einkamál risaveldanna. Hann er mál alls mannkynsins. Smáþjóðirnar verða að taka höndum saman og knýja risaveldin til afvopunar.

Tilveru Íslendinga er stefnt í voða með þeirri stefnu, sem þessi mál eru að taka. Árás á kjarnorkuvopnaðan kaþbát við Ísland gæti valdið geislun sem mundi skaða fiskimiðin við landið, og hvernig væri unnt að lifa hér ef ekki væri unnt að selja fiskinn?

Íslendingar verða því á málþingi þjóðanna að hefja máls á afvopnun á Norður-Atlantshafi.

Þótt ekki sé von um skjótfenginn árangur er fyrsta atriðið að kynna viðhorf okkar til þessa máls og fá þau viðurkennd. Síðan holar dropinn steininn.

Íslendingar hafa unnið frelsi sitt úr höndum mun stærri þjóðar með röksemdum, ræðu-höldum, fundarhöldum og samningum. Þeir hafa einnig unnið rétt sinn yfir aukinni fiskveiðilögsögu á sama hátt.

Sporin eiga því ekki að hræða. Íslendingar áttu aldrei neinn Kossuth eða Garibaldi sem geystist fram með sverð sitt og vopnaða liðsmenn í frelsisbaráttunni. Þeir áttu sinn Jón Sigurðsson og aðra slíka málafylgjumenn sem með elju, þekkingu og festu börðust fyrir málstað þjóðarinnar áratugum saman og unnu að lokum fullan sigur.

Nú stendur fyrir dyrum ný barátta, ný landhelgisbarátta. Tilveru Íslendinga er ógnað með gífurlegum kjarnorkuvígbúnaði í hafinu við landið.

Á málþingi þjóðanna verða Íslendingar enn á ný að kveðja sér hljóðs og krefjast öryggis fyrir þjóð sína.

Enn á ný verður að beita rökum, ræðuhöldum, fundarhöldum og samningum.

Málstaðurinn, málstaður lífsins hlýtur að sigra.

Frumkvæði Íslendinga í þessu máli mun vekja athygli um allan heim og með því leggja þeir sitt lóð á vogarskálina í átt að afvopnun.

Hér er þeirri framtíðarsýn varpað fram, að á Norður-Atlantshafi fari fram alþjóðlegt eftirlit. Slíkt eftirlit væri í höndum alþjóðastofnunar er veitti öllum, er eftir óskuðu, upplýsingar um ferðir kaþbáta, herskipa og annarra flutningatækja kjarnorkuvopna.

Eftirlitsstöðvar gætu hæglega verið á Íslandi og eðlilegt að Íslendingar tækju verulegan þátt í eftirlitinu, enda eiga þeir mest í húfi.

Kostnaður við eftirlitið yrði að greiðast af alþjóðastofnun.

Flest bendir til að eftirlit í Norður-Atlantshafi verði mun auðveldara á næstu árum en verið hefur. Með auknum geimferðum verður komið upp gervihnattakerfi sem getur kortlagt allar auðlindir jarðar. Með innrauðri myndun má finna kaþbáta í hafinu og senda boð um ferðir þeirra til eftirlitsstöðvar.

Ekki er ástæða til að fara ítarlegar í þessari greinargerð út í stöðu vígbúnaðar á Norður-Atlantshafi.

Megintilgangur þessarar þingsályktunartillögu er að Íslendingar hafi frumkvæði að umræðu um þá alvarlegu framtíðarsýn sem blasir við með stórauðningu helvopna kjarnorkunnar í hafinu við landið.

Flutningsmenn hugsa sér markmið ráðstefnunnar að opna umræðuna um friðlýsingu Norður-Atlantshafs í áföngum. Áfangarnir gætu verið:

- 1) Þegar í stað verði stöðvuð frekari aukning kjarnorkuvopna í Norður-Atlantshafi.
- 2) Dregið verði úr kjarnorkuvígbúnaði á Norður-Atlantshafi með ákveðnum tímasettum áföngum.

- 3) Norður-Atlantshaf verði lýst kjarnorkuvopnalaust svæði.
- 4) Alþjóðastofnun annast eftirlit með kaubátum og öðrum flutningatækjum sem gætu borið kjarnorkuvopn. Eftirlitsstöðvar gætu verið á Íslandi og Íslendingar annast eftirlit í talsverðum mæli, enda eiga þeir mest í húfi.

Kostnaður við eftirlit verði greiddur af alþjóðastofnun og niðurstöður eftirlitsstöðva tilkynntar reglulega alþjóðastofnun, sem veiti öllum, er óska, upplýsingar varðandi eftirlitið.